

Prekinitev zaleganja za več donosa in preprostejši obračun z varojami

Boštjan Noč

bostjan.noc@czs.si

V svojem čebelarstvu že kar nekaj let na okoli 200 družinah v AŽ-panjih prekinjam zaleganje. To naredim v času pred cvetenjem lipe in kostanja (in gozdne paše, če ta poteka sočasno). Moj način prekinitev zaleganja ni enak ostalim s pripiranjem matic, saj jo odvezam in z njo naredim rezervno družino.

V tem času želim imeti v svojih družinah čim več takih čebel, ki so sposobne nabirati medicino. Ravno tako želim v tem času doseči, da imajo čebele čim manj panjskih opravil, predvsem čim manj dela z oskrbo mlade zalege. Čebele moram torej s svojimi posegi pripraviti na to, da bo izkoriščanje te paše čim boljše. To storim na naslednji način. Tri do pet dni pred predvidenim začetkom cvetenja lipe in kostanja oziroma gozdnega medenja opravim pri družinah temeljit pregled. Ta je hkrati tudi zadnji temeljit pregled čebeljih družin v sezoni. Ob tem pregledu družinam odvezam matice in s tem izvedem prekinitev zaleganja.

Ob pregledu naredim naslednje:

- Ocenim kakovost matice (s pomočjo zapiskov na panjskih listih in stanja v družini). Če ocenim, da je matica dobra, potem jo uporabim za narejanje rezervne družine. Če ocenim, da je matica slaba, in sicer ne glede na njeno starost, potem jo uničim. Pri eno- in dvoletnih maticah sem pozoren predvsem na kakovost zalege, mirnost, živalnost družine, rasno čistost in predhodne donose medu. Uredim plodišče; v plodišču pustim samo tako satje, ki je lepo svetlo rjavo s čim manj trotojskimi celicami.
- Družinam, ki imajo v tem času ob normalnem razvoju in kakovostni matici vsaj sedem do devet satov zalege in veliko čebel, odvezam matico skupaj z veliko večino nepokrite zalege.
- Odvzete sate z zalego nadomestim izključno s satnicami.
- V tem času izrežem tudi trotojsko na gradilnem satu, saj je to zelo pomemben apitehnični ukrep. Gre za zadnje izrezovanje, saj v panju v naslednjem obdobju ne bo matice, kasneje pa po navadi mlada matica ne zalega več v trotojskih celic.
- V družini označim tisti sat, v katerem je na robu sata nekaj jajčec. Iz teh jajčec bodo čebelje družine potegnile matičnike, da bodo lahko vzredile novo matico.

Mlad sat nepokrite zalege s čebelami

Foto: Boštjan Noč

Naslednji pregled iste družine sledi najpozneje osmi dan po odvzemu matice. Takrat je v naravi ob ugodnih pogojih že paša, čebele pa pridno prinašajo medicino. Ta pregled je treba opraviti z namenom, da pregledam vse sate, na katerih je zalega, da vidim, kje so čebele potegnile matičnike, da bi vzredile novo matico. Vse matičnike, ki so jih potegnile iz starejše zalege, uničim, pustim pa dva matičnika na tistem satu, ki sem ga prej označil, da so bila na njegovem robu jajčeca. To mi namreč pove, da so čebele iz teh jajčec potegnile kakovostne matičnike, ki so bili že od začetka oskrbovani z matičnim mlečkom.

Vedno pustim dva matičnika: enega v plodišču, drugega pa odrežem in postavim v medišče, zato da se bo vsaj ena matica zagotovo izlegla in seveda vsaj ena tudi oprasila. Medišče seveda odprem, da bo lahko mlada matica, ko se izleže v medišču, odletela na praho.

Naslednji pregled je potreben šele čez 15 do 18 dni od prvega pregleda oziroma 23. do 26. dan od odvzema matice. Prej nima smisla, saj smo čebelje družine pregledali že osmi dan od odvzema matice, vmes pa naj imajo družine do naslednjega pregleda mir, da lahko v miru maksimalno izkoriščajo pašo. Vsak nepotreben poseg v tem času zmanjša donos medu za nekaj kg. Matica se bo izlegla 15. do 16. dan od odvzema matice, šele približno deset dni po izleganju matice pa je realno pričakovati prvo zalego, torej je možno pričakovati zalego nove mlade matice, izležene iz matičnika, nekje okoli 26. dneva po odvzemu matice.

Pri tretjem pregledu pogledam, ali se je matica v tej družini oprasila, pogledam medišče in plodišče, saj sem pustil matičnika v obeh delih panja.

Takoj po tem, ko po 23. do 26. dnevu ugotovim, da je matica začela zalegati, se moram pripraviti, da bom čim prej stočil med. To je treba storiti vsaj od dva do tri dni, preden bo v panju pokrita zalega, da imam še čas za obračun z varojami. Po navadi 30 dni po odvzemu matice še ni pokrite zalege. Ker v tem času v

Gradilni sat

panju ni zalege oziroma je mlada zalega samo na kakšnem satu, je, če je paša dobra, v vseh satih v panju med. Na ta način lahko iztočim celotno medišče in največ štiri sate tudi iz plodišča. Vsaj šest satov medu pa pustim čebelam, da imajo kakovostno obvezno zalogo hrane. Pustim tiste sate z medom, ki so lepe svetlo rjave barve, starejše iztočim in stalim v vosek.

Ker sem v družini pustil en matičnik zgoraj in enega spodaj, se lahko zgodi, da imam v tej družini mlado oprášeno matico zgoraj in spodaj. Če je čebelja družina zelo živalna, pregradim panj z lesonitno ploščo in pustim obe matici ter ju obravnavam kot dve družini. V takem primeru odvzamem v plodišču in medišču največ šest satov medu, v vsaki etaži pa pustim vsaj štiri sate medu za čebele.

Če se mi zdi, da je premalo čebel za dve družini (če v plodišču ni veliko čebel in so v medišču vsaj na petih satih), pa eno matico odvzamem in jo dam tja, kjer oprášeno matico potrebujem.

Obračun z varojami je najpomembnejše delo čebelarja po zadnji paši!

Ko iztočimo med, nemudoma zatiramo varoje z registriranim zdravilom po navodilih pristojnega veterinarja. Ker v tem času v panju ni pokrite zalege, dosežemo visoko učinkovitost zatiranja varoj. Še enkrat poudarjam, varoje

Polno medišče

moramo zatirati, preden je v panju spet pokrita zalega. Ta se po navadi pojavi po 30. dnevu od odvzema matic!

Pazite na rop!

Pomembno je, da še pred točenjem ugotovimo, ali je v panju matica ali ne. Če je ni, moramo pred točenjem v panj nujno dodati oprášeno matico. Če bi namreč točili družine brez matic, zatirali varoje in vračali satje v brezpašnem obdobju, bi nastopila velika nevarnost, da bi sami povzročili rop.

V svojem čebelarstvu ne prekinjam zaleganja s pripiranjem matic. Glede na izkušnje menim, da ni smiselno, da je matica v času glavne paše priprta in ji je s tem onemogočeno zaleganje. Bistveno boljše je, da naredimo rezervno družino. Nasprotno od načina pripiranja matic v mojem primeru izkoristimo matico, da v času obilne paše zalega jajčeca v novo narejeni rezervni družini.

Tako bomo iz vsake gospodarske družine pridobili kakovostno in močno rezervno družino, kar je v današnjem čebelarstvu zelo pomembno. Na popolnoma preprost način bomo pridobili dodatno rezervno družino, in to s čebelami, ki jih družina avgusta ne potrebuje nujno in je njihov izkoristek za narejanje novih družin veliko večji. To bomo lahko uporabili za krepitev družin jeseni ali kot rezervo za spomladansko obdobje. 🍯

V letošnji sezoni na voljo tudi rodovniške matic

Čebelarstva zveza Slovenije in Kmetijski inštitut Slovenije sta opravila spomladanski pregled vzrejališč čebeljih matic. Odbrani so bili matičarji in trotarji, ki bodo v letošnji sezoni služili za vzrejo gospodarskih in rodovniških matic. Odobrena je bila tudi plemenilna postaja v Zgornji Savinjski dolini, zanjo pa bo skrbel g. Tomaž Lesnjak.

Vzrejevalci, ki izpolnjujejo pogoje, določene v pravilniku, in vzreajo matic pod nadzorom ČZS in KIS-a so objavljeni na spletni podstrani: www.kranjska-cebela.si/, oglaševali pa se bodo, kot običajno, tudi v glasilu SČ. **Ob tem vas obveščamo, da bodo nekateri vzrejevalci v letošnji sezoni poleg gospodarskih matic vzrejali tudi rodovniške, ki veljajo za najboljši genetski material, ki ga premore Slovenija.**

Predlagam, da že sedaj načrtujete, koliko čebeljih matic boste zamenjali oz. potrebovali v letošnji čebelarsti sezoni, da

na seznamu vzrejevalcev najdete sebi najbližjega in se čim prej dogovorite za nakup. Predlagam, da poleg gospodarskih matic nabavite tudi nekaj rodovniških in se prepričate o njihovi kakovosti.

Dr. Peter Kozmus, strokovni vodja rejskega programa za kranjsko čebelo

